

**Voor dit examen zijn maximaal 86 punten te behalen; het examen bestaat uit 23 vragen en een vertaalopdracht.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.**

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- In regel 1 begint de inleiding op dit verhaal.
- 2p 1 a. In welke regel wordt de inleiding afgesloten?
b. Door welk verteltechnisch middel wordt de inleiding afgesloten?

Regel 1 ἀφικόμεθ'

In het Homerische epos hebben we te maken met een alwetende verteller die zelf geen rol speelt in het verhaal.

- 1p 2 Leg uit waarom hier dan toch de eerste persoon wordt gebruikt.

Regel 2 φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι

Een commentator merkt op dat Aeolus' status als φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι blijkt uit wat er in de regels 5–12 over hem wordt verteld.

- 2p 3 Uit welk ander gegeven in het vervolg (t/m regel 27) blijkt eveneens dat hij φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι is? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

De regels 7–12 ἔνθ' ὃ γε t/m λέχεσσι worden door Mevr. I. Dros als volgt vertaald:

Hij gaf de dochters aan zijn zonen om hun vrouw te worden en zij zaten nog lang en gelukkig aan tafel met hun geliefde vader en hun zorgzame moeder. Overdag was die tafel beladen met heerlijkheden en het hele huis geurde van het gebraad en weergalmde van de muziek, maar 's nachts sliep elke man met zijn vereerde vrouw op een verend bed en in zachte kussens.

- 3p 4 a. Door de plaatsing van “Overdag” gaat een effect uit het Griekse origineel verloren. Welk effect?
b. “en het hele huis geurde van het gebraad”
Deze woorden geven de strekking van het overeenkomstige Grieks goed weer, maar de Nederlandse zinsbouw wijkt af van de Griekse zinsbouw. Leg dat uit door in te gaan op de vertaling en het origineel.
c. Welk sprookjesachtig element heeft de vertaalster toegevoegd?

Regel 19 ἄσκὸν βοός

In een discussie over de geografie van de Odyssee merkte de Griekse geleerde Eratosthenes (3^e eeuw v. Chr.) op: “We kunnen de route van Odysseus' zwerftochten vinden op het moment dat we de leerbewerker hebben gevonden die de zak van de winden in elkaar naaide.”

- 2p 5 Formuleer beknopt in je eigen woorden wat Eratosthenes bedoelde te zeggen.

Regel 22 ἐθέλησι

- 1p 6 Wie is het onderwerp van deze persoonsvorm?

- A Aeolus
- B de winden
- C Kronos' zoon
- D Odysseus

Het verschijnsel dat de vijfde maat (= versvoet) van een hexameter bestaat uit twee lange lettergrepen, is vrij zeldzaam.

- 1p 7 Noteer uit regel 28–32 het regelnummer waarin je dit verschijnsel aantreft.

Regels 31–32 ἐπήλυθε en ἐνώμων

- 2p 8 Benoem de hier gebruikte werkwoordstijden en leg uit wat het verschil in waarde is. Ga daarbij in op de inhoud van deze regels.

Regels 38–45

- 1p 9 Welke twee soorten bezittingen van Odysseus worden hier onderscheiden? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Tekst 1 en afbeelding

- 2p **10** □ Noteer een passage van twee versregels uit tekst 1 die op de afbeelding is geïllustreerd. Beantwoord de vraag door het noteren van de desbetreffende regelnummers.

Tekst 1 en 2

- Tekst 2, regel 2–3 zowel om ze te kalmeren als om ze uit te zenden.
- 4p **11** □
- Citeer het overeenkomstige Griekse tekstelement uit tekst 1, regel 19–27.
  - Welk verschil is er tussen de beschrijvingen in tekst 1 en tekst 2 van het in zicht komen van Ithaca? Ga in op beide teksten.
  - Apollodorus heeft kennelijk geprobeerd de Homerische versie ‘logischer’ te maken. Leg dat uit, en ga daarbij in op beide teksten.

In een van zijn columns bespreekt Karel van het Reve op ironische wijze clichés van het type “Voorzichtig slurpen we van de hete koffie”. Hij laat zien dat auteurs soms bewust naar clichés grijpen, en dat je clichés kunt ‘opschudden’ door er een onverwachte wending aan te geven. Hij eindigt als volgt:

“Je kunt een cliché ook volstrekt ongemoeid laten. Dat doet Homerus. Als er bij Homerus koffie wordt gedronken, dan staat er iedere keer weer letterlijk: ‘Voorzichtig slurpten zij van de hete koffie.’ Erg mooi is dat.”

- 1p **12** □ Citeer uit de regels 21–30 een versregel die een ‘cliché’ is zoals bedoeld door Van het Reve.
- 3p **13** □ Leg uit hoe het komt dat Homerus zijn “clichés volstrekt ongemoeid laat”. Ga bij je antwoord in op de ontstaansgeschiedenis van het Griekse epos en op de praktijk van de epische zangers. Gebruik bij voorkeur niet meer dan 75 woorden.

Tekst 3 en tekst 1

Tekst 3, regel 1–3

In de Aeolus-episode zijn de makers deze verdeling van de buit blijkbaar vergeten.

- 1p **14** □ Noteer uit tekst 1, regel 28–45 het nummer van de regel waaruit dat blijkt.

Tekst 3, regel 27–29 Toen zou ik ... gejaagd.

- 2p **15** □ Maak duidelijk dat in de Aeolus-episode (tekst 1) een nog veel sterkere variant voorkomt van dit “bijna ... als niet...”-motief.

Tekst 3 en het gelezen pensum

- 2p **16** □ Met welk woord in tekst 3, regel 1–6 wordt een terugkerend element in Odysseus’ verslag van zijn avonturen uitgedrukt? Motiveer je antwoord door in te gaan op de Helios-episode.
- 1p **17** □ Waarin wijken de Kikonen af van degenen met wie Odysseus in de latere avonturen wordt geconfronteerd?

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Tekst 4

Regel 267

- 1p **18** Waar heeft Odysseus Teiresias gesproken, en op aanraden van wie? Baseer je antwoord op je kennis van de gebeurtenissen voorafgaande aan tekst 4.

Regel 294 ἄλλοι

- 2p **19** Moet dit vertaald worden met “andere” of met “de andere”? Motiveer je antwoord met een Grieks woord uit het directe vervolg.

Vergelijk tekst 4, regel 312–317 met tekst 3, regel 20–24 (Zeus t/m wal.).

Zulke storm-scènes bevatten vaste onderdelen, bijvoorbeeld de komst van wolken en het opsteken van winden.

- 2p **20** Noem twee andere onderdelen die in beide beschrijvingen voorkomen. Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 319

- 2p **21** Verklaar waarom Odysseus, na wat er in regel 312–318 is verteld, het verstandig vindt zijn makers nogmaals aan te sporen, terwijl ze toch al een eed hebben afgelegd.

Tekst 5

- 2p **22** In welk opzicht verschilt de houding van de ik-figuur in dit gedicht van Odysseus' houding in het Homerische verhaal over de Lotos-eters. Ga in op beide teksten.

Het avontuur met de Cycloop

In het avontuur met de Cycloop komen drie centrale thema's uit de Odyssee aan de orde:

- slimheid tegenover kracht
- uitgestelde herkenning
- gastvrijheid.

- 3p **23** Leg uit dat in het onderstaande citaat alle drie genoemde thema's een rol spelen:
En terstond kwam het meedogenloos antwoord: “Niemand zal ik het laatst van allen opeten, de anderen eerst; dat zal je gastgeschenk zijn.” (*Odyssee 9, 368-370*)

Tekst 6

Bestudeer tekst 6 met de inleiding en de aantekeningen.

- 43p Vertaal de regels 245–262.

Einde